

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,
комплексами.

Кравченко І.Й.

асистент кафедри обліку і аудиту

Національного університету харчових технологій

м. Київ, Україна

БУРЯКОЦУКРОВА ГАЛУЗЬ В ПЕРІОД ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Однією з помітних тенденцій сучасного етапу світового економічного розвитку є активізація інтеграційних процесів та посилення ролі міжнародних організацій (ФАО, СОТ та ін.), що суттєво впливає також на розширення світової агропродовольчої торгівлі, створення глобальних продовольчих резервів тощо. Посилення процесів інтеграції на світовому ринку визнається одним із дієвих засобів протидії світовій як економічній так і продовольчій кризі. Але крім позитивного розширення ринків збуту можна очікувати негативний прояв, особливо для економічно слабкіших країн-учасниць інтеграційних об'єднань, за рахунок яких учасники, які мають більш сильніші позиції прагнутимуть посилити власні конкурентні переваги на світовому продовольчому ринку[1].

На сучасному етапі розвитку економіки нашої держави особливо актуальним є адаптація галузей національного господарства до вимог світової торгівлі, щоб увійти у світовий економічний простір з тими товарами, які зазвичай реалізовували наш експортний потенціал. Одним із найбільших серед галузей агропромислового комплексу був цукробуряковий. Щоб повернути пріоритети АПК на світовому ринку, необхідно дослідити можливості національної економіки бурякоцукрового комплексу до інтеграції у міжнародні організації.

Економічна інтеграція — це комплексний процес добровільної взаємодії, зближення національних економік суверенних країн, на засадах якої має відбуватися входження України в світовий економічний простір, на визначенні

стратегічні орієнтири розвитку національного господарства та його окремих галузей. Крім того, членство нашої країни у СОТ дає підстави для того, щоб поставити питання організації галузі на програмований шлях розвитку її економіки, яка потребує змін в управлінні та визначенні стратегічних пріоритетів розвитку. План заходів щодо адаптації української економіки до вимог СОТ, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 року №1381-р, складає розгорнуту програму дій у напрямку розвитку економічних відносин на основі міжнародних норм та правил, створює умови для підвищення конкурентоспроможності національної економіки, максимально урахує інтереси вітчизняних виробників та відповідає зобов'язанням України як члена СОТ. Переваги членства України у СОТ розкриті у ряді наукових публікацій, зокрема, Т.О. Осташко вважає, що для українських аграріїв відкриваються додаткові можливості доступу до зовнішніх ринків; відбувається стимулювання технологічного оновлення та переозброєння аграрного виробництва відповідно до світових стандартів внаслідок збільшення іноземних інвестицій в АПК; прискорюється структурні реформи в аграрному секторі; гарантований вільний транзит через територію країн-членів СОТ, що врешті решт, сприяє підвищенню конкурентоздатності української аграрної продукції [2].

При цьому ряд науковців відзначають загрози від запровадження зон вільної торгівлі за умови поширення всіх вимог і нормативів СОТ на Україну і вбачають в даній ситуації негативні наслідки. Так як зменшення рівня граничних тарифів ввізного мита може призвести до тиску імпорту на ті галузі АПК, які не мають переваг щодо рівня собівартості. А саме такою є бурякоцукрова галузь, яка протягом останніх десятиліть зазнала суттєвої руйнації. Проте досягнення позитивних результатів роботи бурякоцукрового комплексу передбачає належне програмування розвитку для забезпечення конкурентоспроможності продукції українських цукровиків на світовому ринку. Наразі основними виробниками цукру є: Бразилія, яка виробляє майже 35 млн. тонн цукру при тому, що на цукор переробляється лише половина

вирощеної цукрової сировини; Таїланд, який експортував в минулому році на зовнішні ринки 7,5 млн. тонн солодкого продукту; Мексика, де з урахуванням характеру сировини та природно-кліматичних ресурсів собівартість виробництва цукру у цих країнах є набагато нижчою. І тому вище названі країни пропонують цукор на світовий ринок за більш низькими цінами, ніж це можуть запропонувати виробники з України. Процес глобалізації ринку цукру супроводжується зростанням виробництва цукру з тростини і скороченням з цукрових буряків. Ось тому, щоб не допустити остаточної ліквідації української цукрової промисловості та абсолютної залежності від іноземного виробника цього продукту, необхідно запровадити комплексну систему заходів державного регулювання вітчизняного ринку цукру, яка забезпечить ефективну систему захисних заходів від зайвого цукру-сирцю, дієвий механізм квотування виробництва цукрового буряку та цукру; встановити мінімальні ціни в межах квоти, які б гарантували прибутковість виробництва, достатню для його самофінансування; надавати пільги при реінвестуванні прибутків у розвиток виробництва[3].

На 2014/2015 маркетинговий рік постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2013 року № 912 встановлено граничний розмір квоти поставки цукру на внутрішній ринок (квота «А») в обсязі 1811 тис. тонн. 21 березня 2014 року міністр аграрної політики та продовольства України провів зустріч із представниками цукрової галузі. За результатами зустрічі було підписано Меморандум між Міністерством аграрної політики та продовольства України і Національною асоціацією цукровиків України «Укрцукор». Учасники Меморандуму домовилися про підтримку стабільності, в тому числі й цінової, на внутрішньому ринку цукру, забезпечення продовольчої безпеки держави та створення сприятливих умов для ефективної діяльності всіх учасників ринку цукру. Таким чином, заводи в повному обсязі забезпечать виробництво бурякового цукру для споживання в країні, а держава гарантує, що не буде завозити тростинний цукор без узгодження з ними. Якщо ж виникне необхідність у додаткових обсягах, то замовлення виконають вітчизняні

цукрові заводи. Раніше регулятора не було і тому виходило так: то виробимо в надлишку і ціни падають, тому заводи працюють в збиткових умовах; то виробимо менше потреби і ціна росте, хоча ні споживачі, ні виробники цукру від цього не були у вигазі. Тобто, є надія, що підписання меморандуму дійсно стабілізує ситуацію в галузі.

Таким чином, членство України в СОТ має позитивні наслідки, але не слід забувати про те, що перебування у СОТ не гарантує застосування механізму державної підтримки та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції. Конкурентоспроможність цукробурякового комплексу України залежить від того сегмента світового ринку цукру, де попит підтримується на більш високому ціновому рівні, а ресурси тростинного – обмежені. На наш погляд, захисна стратегія України від зайвого імпорту цукру повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для вітчизняних виробників. Створення ефективної системи захисних заходів від зайвого імпорту неможливо без дослідження ринку, що є важливим джерелом для прийняття ефективних управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шубравська О.В. Агропродовольчий розвиток України в контексті глобальних викликів// Економіка АПК. —2014. —№7.С.52.
2. Осташко Т. Вступ у СОТ: Переваги і ризики для сільськогосподарських виробників і сільської місцевості // [http:// icp.org.ua/aspekt/economy/sg/ vstup_u_sot_perevagi_40.html](http://icp.org.ua/aspekt/economy/sg/vstup_u_sot_perevagi_40.html).
3. Штангеев В.О., Ходаковська З.М. Програма стабілізації та розвитку бурякоцукрової галузі України на період до 2013 року// Цукор України. — 2005. — №3. — С. 5.